

De Riepe

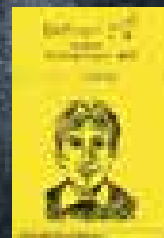
Het straatmagazine van Noord-Nederland

Thema
(ON) ZICHTBAAR

Hoewel hij weinig zicht heeft,
wilde hij zelf wel zichtbaar blijven

VERDER IN DIT NUMMER

- Even verdwenen
- Racisme is overal



KEURMERK
straat
krant

PRIJS €2,20
waarvan €0,90
voor de verkoper

alleen kopen van
verkoper met badge



Schaduwwereld

Het leven van de onzichtbaren speelt zich af aan de rand van de samenleving. Een onderbelichte kant die voor de meeste mensen verborgen ligt in een schaduwwereld. Het is een diepgewortelde maatschappelijke blindheid.

Sociale normen vormen de maatstaf van zichtbaarheid. Conformereren betekent gezien, erkend en bevestigd worden binnen de collectieve blik. Deze blik is niet altijd goedaardig, het is een machtsmechanisme dat de vorm van een aanvaardbaar bestaan dicteert. Degenen die afwijken worden in de schaduw geworpen en onzichtbaar gemaakt door de maatschappelijke weigering om hun volledige menselijkheid te erkennen.

Het onder ogen zien van deze realiteit is niet alleen het erkennen van het bestaan van de sociale problemen, maar ook een stimulans om actief te werken aan oplossingen die deze mensen weer in het licht van de samenleving brengen. Luister naar hun verhalen, maak ruimte voor hun aanwezigheid. Zo kunnen we beginnen met het herstellen van de diepgaande ongelijkheden die onze samenleving doordringen. Het is de bedoeling om de leegte te confronteren, niet als een plaats van uitwissing, maar als één van potentie waar nieuwe betekenissen en identiteiten kunnen worden gesmeed.

Door licht te werpen op de schaduwen, in het zichtbaar maken van het onzichtbare, ligt de sleutel tot verandering.

Robby Bakker

DE RIEPE

Het straatmagazine van Noord-Nederland

De Riepe, Gronings voor stoep, is het straatmagazine van Noord-Nederland. De Riepe verschijnt eens per maand. Het blad is een initiatief van stichting WerkPro. Mensen die om uiteenlopende redenen dak- en thuisloos zijn, verkopen het magazine. Onder deze verkopers vallen ook mensen uit andere landen, mensen die in Nederland en in hun land van herkomst weinig tot geen perspectief hebben. Alle verkopers dragen als legitimatiebewijs een registratiepasje. U betaalt voor het magazine €2,20. Daarvan is €0,90 voor de verkoper, de rest gaat terug naar het project. De Riepe is geen commercieel magazine; naast inkomsten uit verkoop worden middelen verworven uit sponsoring, subsidiëring, fondsen en advertenties. Eventuele meeropbrengsten zullen worden aangewend in het circuit van dak- en thuislozen.

Donateur worden?
Bel of mail naar het distributieadres voor meer informatie.

- Heeft u klachten over een verkoper? Noteer het pasnummer en bel naar het distributieadres.
- Niets uit deze uitgave mag worden gebruikt zonder toestemming vooraf van de redactie.

COLOFON

PROJECTBEGELEIDING WERKPRO
Antonie Grootenhuis

PROJECTBEGELEIDING STUDIO SPINLINK
Dominique Krauts

HOOFDREDACTIE
Dominique Krauts

EINDREDACTIE
Sofie Risamena

REDACTIE

Wietske Aupers
Nina Fonkert
Judith Lechner
Daniël Oudekerk
Edwin Spoelstra
Eigenheimer

Robby Bakker
Jan Jaap Harmens
Karel Lucidore
Hannie Poletiek
Yvonne Vast

Tim Drenth
Naomi Kooijmans
Arnold de Meijer
Anna de Ruiter
Michelle Wubs

VORMGEVING

Dionne Hagedoorn

Naomi Kooijmans

Chanon Wongphim

GAST FOTOGRAFEN
Sam Rentmeester

FOTOGRAFEN

Kevin Bekkering
Marinus Hillenga
Mark Timmerman

Bachir Benchagra
Jaap ten Hoove
Laurens Zwart

Frits Blom
Judith Lechner

VASTE COLUMNISTEN

Dick Bijmolt
Niek Heidanus
Gerard Lohuis
Saffira Rijkee
Gerlinde Spaan
Rudy Vane

Ellen Floris
Jaap Krol
Natalja Oosterbaan
Eddy Sikma
Lydia Tuijnman
Marieke Werkman

FOTOGRAFIE COVER
Kevin Bekkering

STRIP

Robby Bakker

HERSENKRAKER
Robby Bakker

ILLUSTRATIES

Robby Bakker
Iris Sloot
Elena Stepanova

Rita Dalal
Edwin Spoelstra
Eva Verhey

DRUK

Van Liere Media, Emmen

MET DANK AAN

Leger des Heils voor het ter beschikking stellen van de distributiefaciliteiten, subsidiënten, donateurs en anderen die een bijdrage leveren aan de financiering van dit magazine. En niet te vergeten: de vele vrijwilligers en stagiaires zonder wie dit project niet draaiende kan worden gehouden.

SPECIALE DANK

Gaat uit naar alle verkopers, schrijvers en dichters uit de groep van dak- en thuislozen.

BEGELEIDING VERKOPERS

Jarieck Manning Eddy Posthumus
De Riepe is een uitgave van WerkPro.

REDACTIEADRES DE RIEPE

Protonstraat 6
9743 AL Groningen
06-1147 8111
redactiederiepe@werkpro.nl

DISTRIBUTIEADRES DE RIEPE

WerkPro Groningen
Eemskanaal NZ 32a
9713 AB Groningen
Tel: 050-5791818 (09:00 - 13:00 uur)
e-mail: riepe@werkpro.nl
website: www.deriepe.nl
bankrek. NL381NGB0685757617
t.n.v. straatmagazine De Riepe

WerkPro Leeuwarden
Tel: 088 066 31 80
e-mail: riepe@werkpro.nl

Spin
Link

WerkPro

INHOUDSOPGAVE

RACISME IS OVERAL

‘Hoe kom je bij mij?’, vraagt Amin (36) gelijk nadat we ons hebben geïnstalleerd in een kroeg in de buurt van station Leeuwarden. Dat kwam door zijn succesvolle rol als journalist in het Friese toneelstuk ‘De Emigrant’ van theaterproductie Pier21.

4

10

WEINIG ZICHT, MAAR WEL ZICHTBAAR

Jan Kooistra (60) klinkt menig luisteraar van OOG Radio vertrouwd in de oren. Ruim vier jaar presenteert hij samen met Remco het ochtendprogramma. In 1994 werd een oogziekte bij hem ontdekt. Met zijn rechteroog ziet hij niets, met zijn linker slechts 44%



16

GOED WERKGEVERSCHAP

Jacco Vonhof (55) is voorzitter van MKB-Nederland. Tijdens de corona lockdowns was hij vaak prominent op televisie, opkomend voor ondernemers. Jacco behartigt de belangen van het midden- en kleinbedrijf en is eigenaar van Novon, een groeiend schoonmaakbedrijf dat al niet meer onder de definitie MKB valt.



20

EVEN VERDWENEN

Midden in de zomer verdween ik even in het Drents Friese Woud. Ik volgde een stilteweekend in Elsloo. Spannend, want durf ik wel stil te zijn? Ik ga het onderzoeken door te mediteren, te schrijven en te wandelen tijdens een stilteweekend in Zencentrum het Drents Friese Woud.

Marieke Werkman

Gekkenwerk

Oet Kloosterholt

Koken met een missie

Werk in uitvoering

Kunst op straat

Stop de tijd

In het vizier

6

7

8

9

13

14

15

18

Jaap Krol

Businessclub

Strip

Hersenkraker

Horoscoop

Straatklinkers

Opvanginstellingen

Beeld je in ...

19

22

23

23

24

25

27

28

Racisme is overal

Door Hannie Poletiek Fotografie Marinus Hillenga



‘Hoe kom je bij mij?’, vraagt Amin Ait Bihi (36) gelijk nadat we ons hebben geïnstalleerd in een kroeg in de buurt van station Leeuwarden. Dat kwam door zijn succesvolle rol als journalist in het Friese toneelstuk ‘De Emigrant’ van theaterproductie Pier21. Deze voorstelling werd begin 2024 opgevoerd, een theaterstuk vol humor en emotie dat het publiek aanzet tot nadenken over discriminatie. Amin vertelt ons over zijn ervaring met het toneelstuk en zijn kijk op racisme.

‘Het was erg leuk om de rol van journalist te spelen in dit toneelstuk. Tien jaar geleden werd het ook al opgevoerd, toen waren er slechts twee acteurs en wordt nu door drie uitgevoerd. De rol van de journalist was toen een dubbelrol, met een pruik en een plaksnor werd een buitenlander gespeeld, dat gaf een heel andere dynamiek. Nu speelde ik met een donkergetinte huid en niet Friesch sprekend de journalist. De acteurs zeggen wat iedereen denkt en mensen lachen er wat ongemakkelijk om. Dit stuk houdt (witte) Friezen een spiegel voor.’ Het thema is voor Amin heel herkenbaar. ‘Dagelijks heb ik te maken met racisme, veel opmerkingen zijn goed bedoeld, maar er zit vaak een nare laag onder.’

Meteen verliefd

Amin is op zijn negende vertrokken uit Marokko met zijn moeder en zijn twee jaar jongere zusje. ‘We kwamen aan op Schiphol en er lag sneeuw. Zo bijzonder vonden we dat! We dachten dat dat hier altijd lag en verbaasden ons dat het wegsmolte. Ik was meteen verliefd op Nederland. Ik sprak geen woord Nederlands en begon in groep twee en leerde snel de taal met behulp van een juf die zich hier extra voor inzette. Snel kon ik groepen overslaan en kwam ik met leeftijdgenoten in de klas te zitten.’ Amin ging met goede cijfers naar het voortgezet onderwijs. ‘Na mijn middelbare school ben ik naar de Politieacademie gegaan. Mijn vader was politieagent en wilde heel graag dat ik dat ook zou worden, maar dat bleek niet mijn ding. Toen heb ik besloten mijn eigen geluk achterna te gaan en heb ik gekozen voor de toneelopleiding. Nu ben ik acteur.’

Kleine rolletjes

Amin speelt in diverse films, series en reclames. In de serie De Kameleon speelt hij de koperdief. ‘Ik was een keer in de supermarkt voor mijn boodschappen toen een klein meisje riep: “Hé mamma dat is de koperdief”. De moeder reageerde verontschuldigend: “Welnee, dat is

gewoon een meneer die hier boodschappen doet”. “Nee, nee het is echt de koperdief”, riep het meisje. Waarna ik de moeder uitlegde dat ik deze rol inderdaad speelde in De Kameleon.’ Duidelijk is dat Amin meestal dit soort rollen speelt, wat in werkelijkheid rolbevestigend werkt onder de getinte gemeenschap. ‘Ik word nooit gevraagd om een rol als directeur te spelen of een dokter.’

Omgaan met racisme

‘Ik begrijp het wel, mensen vinden een donker persoon spannend. Ik kwam bij een vriendje thuis waarvan de ouders niet gewend waren aan buitenlanders. Ze schrokken en gaven eerlijk aan dat hun zoon meestal met blonde vrienden thuiskwam. Later raakten ze er wel aan gewend en was er niets meer aan de hand.’

Door z’n donkere huidskleur heeft Amin veel te maken met discriminatie. ‘Soms zeggen mensen: jij bent een vrolijke Marokkaan. Dat is natuurlijk lief bedoeld, maar hierachter zit de veronderstelling dat Marokkanen doorgaans niet vrolijk zijn. Dit is een vooroordeel. Ook een vrouw die mij vroeg of dit echt mijn werk was en daarna zei: “Ik ken ook iemand die dit soort klusjes doet voor zijn uitkering”. Dit veronderstelt dat ik, en alle donkere mensen, klusjes doen voor een uitkering. Vooral in het uitgaansleven maak ik het mee. Bij het uitgaan met autochtone blanke vrienden zie ik dat zij wel zonder probleem de kroeg binnenkomen, maar mij wordt verteld dat er een besloten feest is, of ik moet mijn ID laten zien. Ik krijg ook wel positieve reacties over mijn huidskleur, zo zei een mevrouw laatst tegen mij “wat heb jij een mooie huid”.

‘Ik voetbal graag, maar hoor soms bizarre dingen langs de lijn zoals: “Schop die zwarte neer”. Een vriend van mij werkt bij een callcenter, zijn naam is Mohamed, maar van zijn baas moet hij opnemen “met Carlos”, anders scheelt het hem omzet.

‘Amin geeft aan “gewend” te raken aan racistische opmerkingen. ‘Ik leer ermee omgaan. Ik hoop dat mensen hun ogen openen en met een open blik naar anderen kijken in plaats van angstig te worden van iemand die er anders uitziet. Sta open voor elkaar en ga met elkaar in gesprek.’

Een prachtige kijk op discriminatie die ook opgaat voor onze Riepeverkopers. Een goed gesprek helpt om mensen beter te begrijpen en niet in een hokje te plaatsen. Emigreren en daarmee gepaard gaande racisme is van alle tijden en nog steeds heel actueel. Amin voegt toe: ‘Racisme zal altijd blijven bestaan.’ ♦

Ik word nooit gevraagd om een rol als directeur te spelen ...



Regenboog

MARIEKE WERKMAN

Illustratie Robby Bakker

Mr. Blue. Het liedje van René Klijn hoorde ik op de radio. Hij zong dit lied in het televisieprogramma ‘De schreeuw van de Leeuw’ in 1993 openhartig sprak over zijn diagnose aids. In diezelfde periode overleed mijn oom ook aan de gevolgen van aids. Mijn oom R was een slanke lange man en had blond haar dat op zijn schouders viel. Een zachtvaardige man. Hij stuurde me vaak ansichtkaarten. Mijn broer kreeg op een dag zomaar een enorm drumstel van hem. Op een dag kwam hij langs met jonge katten, die hij aan me gaf. Ik was blij dat ik een jong poesje kreeg. Alleen had hij dit niet met mijn ouders overlegd en moest hij het jonge beestje weer mee naar huis nemen. Ik vond het normaal dat hij samenleefde met een man, want we gingen er regelmatig naartoe. Het was er gezellig en ze waren lief, dat is voor een kind denk ik de belangrijkste graadmeter.

Mijn jongere broer woont ook samen met een man. Hun diepste wens was om samen een kind op te kunnen voeren. Ze hadden een geschikte draagmoeder gevonden waarmee het klikte. Juridisch moest er van alles worden geregeld en dichtgetimmerd, bijvoorbeeld wat er wordt gedaan als de draagmoeder zich bedenkt. Pasgeleden kreeg ik een telefoontje van mijn broer die verheugd vertelde dat de draagmoeder zwanger is. Bij de geboorte van het kindje kan de ene vader de baby erkennen en de andere vader zal het kind gaan adopteren. Ik dacht eraan dat ome R dit vast geweldig had gevonden.

Jarenlang was Nederland koploper in de acceptatie van LHBTI+-ers. Er is een kentering gaande. In Nederland en Europa waait momenteel een conservatievere en rechtse wind, wat zorgt voor achteruitgang. De regenboogbankjes die geplaatst werden in Groningen, daarvan werd een aantal besmeurd, in brand gestoken en een bankje werd in een vijver gegooid. Discriminatie en geweld tegen de regenbooggemeenschap neemt toe. Hand in hand lopen met iemand van hetzelfde geslacht, kan ervoor zorgen dat geliefden worden uitgescholden of zelfs in elkaar geslagen. Mensen die, misschien na jaren van innerlijke strijd, eindelijk zichzelf durven te zijn. Het zou niet moeten uitmaken wie je bent en van wie je houdt. Tolerantie, acceptatie en leven in vrijheid. We hebben nog een lange weg te gaan.

GEK KEN WERK



Spiegel zonder gezicht (On)zichtbaar

Door **Gerard Lohuis** Illustratie **Eva Verhey**

Hij heeft me tot het uiterste getergd. Bij binnenkomst is het al op slag zichtbaar. Meestal duurt het een kleine seconde voordat iemand onbewust een indruk oproept, bij hem gaat het nog sneller. Alle signalen staan op rood wanneer hij tegenover me gaat zitten. Hij wacht niet af en opent zonder verdere kennismaking de aanval. Waarom hij gisteren is weggestuurd op een moment dat hij hulp nodig heeft. Ik mag nog blij zijn dat hij de moeite neemt om vandaag terug te komen. Niet omdat hij nu wel een afspraak heeft, maar de beheerder van het pand voelde zich gisteren zo door hem bedreigd, dat hij heeft aangegeven dat ik vanmorgen wel tijd voor hem zou maken. Hij heeft zijn eerste opmerking nog niet geplaatst of een tweede voltrefter wordt gelanceerd. Met het verdrag van de rechten voor de mens moet ik als hulpverlener mij verplicht voelen om een mens in nood bij te staan, anders kan ik een klacht verwachten.

In eerste instantie ben ik verbaasd en tegelijk triggert hij me met deze frontaal onderuit-schoffel-benadering. Waarom doet hij dit en kalmeert hij als hij enigszins is uitgeraasd? Wordt hij rustiger wanneer ik met enig begrip probeer te luisteren? Na twee minuten weet ik dat het ijdel hoop is. Meestal werkt het wel als iemand zijn eerste emoties over me heen uitgestort heeft en ik met enig geduld en respect probeer te begrijpen waar de pijn of woede vandaan komt. Bij hem gaat dat niet werken en zonder tegengas te geven, breng

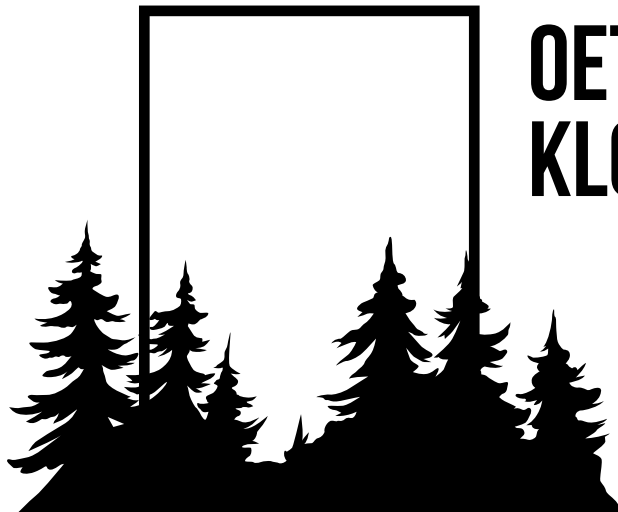
ik mezelf in gevaar. Anders loopt hij compleet over me heen. Na vijf minuten valt er een eerste stilte en lijkt de emotionele storm over te zijn. Maar het blijkt een rust om zichzelf op te laden voor een volgende hoosbui. Ik heb er geen zin in, ben boos en niet van plan dit te laten gebeuren. “Wat denk je dat je ziet wanneer je in een spiegel kijkt?”. Het is eruit voordat ik het zelf doorheb. Verbaasd kijkt hij me aan. “Wat bedoel je, wat is dit voor een rare vraag van een zogenaamd hulpverlenertje die me nog niet eens een kop koffie heeft aangeboden?” Ik heb geen zin in z’n vraag en herhaal nogmaals wat ik hiervoor heb gezegd. Het lijkt indruk te maken want hij merkt dat ik me niet door hem uit het veld laat slaan. Ik kijk hem indringend aan en even zie ik dat hij wegkijkt. Mooi, nu is hij uit zijn vaste aanvalspatroon geslagen. “Wat bedoel je hiermee?”, vraagt hij enigszins verbouwereerd.

Nu is het mijn beurt. Wat denkt hij wel niet om zo met me om te gaan. “Als jij in een spiegel kijkt, zie je niets. Leeg. En een spiegel liegt nooit!” Nu is hij geraakt. “Wil jij soms zeggen dat ik niets ben?” “Voor mij wel als je zo gedraagt. Je bent morgen welkom als je laat zien wat je werkelijk wilt en anders blijf je maar weg.”

Ik ben benieuwd of hij morgen volgens afspraak bij me zal komen

Gerard Lohuis is sociaal-psychiatrisch verpleegkundige bij BuurtzorgT





OET KLOOSTERHOLT

Door **Dick Bijmolt**

WIND

Samen met de vrouw liet ik de hond uit, rondje bos. Onverhoeds ontsnapte mij een kort maar hoorbaar scheetje. ‘Liet jij nou een scheet?’, vroeg ze. ‘Nee lieverd, het was maar een knappertje’, zei ik. Ze moest er wel om lachen. En zeg eerlijk, wat is er mis met ontluchting. ‘Hou buis en pijp open, dan hoef je niet naar de dokter te lopen’, sprak een buurman ooit. Maar een pretje is het niet altijd.

Zo was er in mijn jeugd die vakantie met mijn ouders, zus en haar vrijer. De darmen waren totaal van streek en daar kwam maar geen eind aan. Het borrelde en giste in mijn lijf, niet normaal. In die vakantie sliep ik in een tentje met de vrijer. Hij leed zichtbaar onder de walmen die ik verspreidde.

Mijn vader was van de cultuur en moest altijd van alles bekijken, met ons als zijn meestal onwillig gevolg. Zo stonden we in Bamberg in de kathedraal waar de Bamberger ruiter huisde. Dat is een op ware grootte stenen paard gebeeldhouwd in de middeleeuwen. We stonden zo in die heilige ruimte naar dat paard te gapen, toen ik weer geborrel en toenemende spanning in mijn lijf voelde. Er kwam er weer een aan. Ik kneep wat ik kon, maar ik voelde de warme en wat vochtig

aanvoelende lucht tussen mijn billen doorglippen. Voorzichtig schuifelde ik naar mijn moeder, ondertussen mijn vader in de gaten houdend. Die stond met zijn gelaat vol devotie naar het kunstwerk te kijken. Maar dan begonnen zijn neusvleugels te trillen, de walm had hem bereikt. Hij wendde zijn hoofd in gramschap, zijn ogen zochten mij maar ik had mij inmiddels achter moeder verschanst. Die was ook niet onberoerd gebleven door mijn geuren, maar begreep tenminste dat ik er niet veel aan kon doen.

Later in mijn werk kreeg ik in de praktische beginjaren veel met luchten en ontlasting te maken. Je went echt aan alles. Mensen met luiers die in de ochtend vol waren met onwelriekende derrie die je dan op moest ruimen. Of een oude vrouw die moeilijk kon poepen. Na de nodige sennepullen thee kwam er dan na dagen een boomstam uit die rechtop in de pot stond. Daar was geen doortrekken aan, het was net de Lorelei in de Rijn. Je moest het ding verprutten om tot een afdoende spoeling te komen.

In al dit licht bezien is een knappertje van geen belang, minder dan een stofje in de wind, het is gewoon niks.

KOKEN MET EEN MISSIE

Win-win

Door **Lydia Tuijnman**



Het is vrij verwarrend om iets te eten dat niet is wat het lijkt. Zoals een veter van drop of een varken van marsepein. Nog ingewikkelder wordt het als we eten vermommen om het te laten lijken wat het niet is. Vega gehaktballetjes die eruitzien als echte gehaktballetjes. Vega hamburger of vega schnitzel: idem dito. Over smaak valt in dit geval te twisten. Om de sf-schrijver Douglas Adams te parafraseren: het smaakt bijna, maar niet helemaal, totaal niet naar vlees.

Maar er is hoop.

De prijs voor het beste vegan product van 2024 is gegaan naar een bedrijf dat Peas Maker heet. Ze verkopen een vleesvervanger gemaakt van erwten.

De gedroogde stukjes zijn op zich smakeloos, maar je kunt het alleen jezelf verwijten als ze dat na bereiding nog steeds zijn. Met een goeie boemboe is er bijvoorbeeld een pracht van een rendang mee te maken en als je niet al te nauwkeurig proeft, merk je niet dat het een vleesloos gerecht is.

Hun recept voor vega tonijnsalade: een half vel nori, het Japanse zeewier, erwtenstukjes 40 gram, 150 ml water gemengd met een theelepel azijn en een flinke snuf zout.

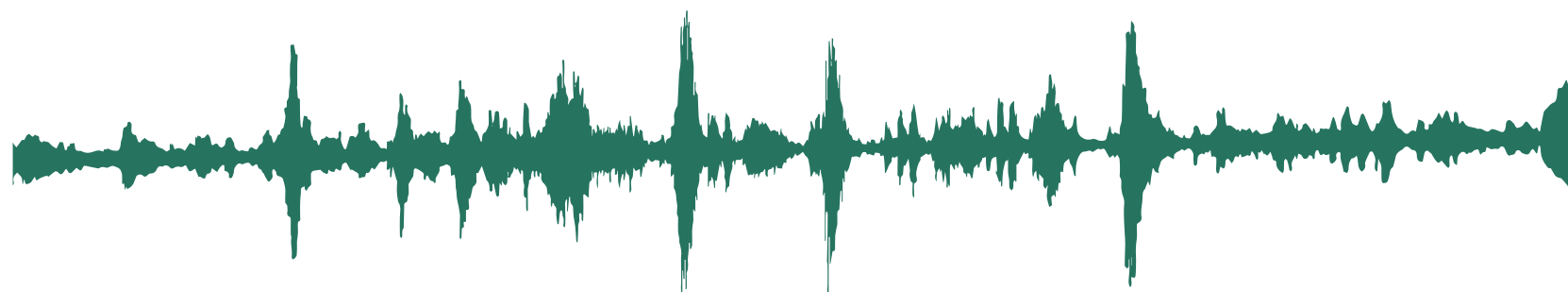
Breng het geheel in een steelpannetje aan de kook, samen met de erwtenstukjes en het gesnipperde zeewier, zet het vuur laag en laat het koken tot al het vocht is verdampt.

Laat het afkoelen. Hak de “tonijn” fijn of pureer in een machine. Maak op smaak met mayo, mosterd, augurk, ui en zwarte peper.

Deze nep-tonijnsalade is een echte instinker: je zou zwéren dat er vis in zit, maar de tonijn in kwestie zwemt nog rond en zingt gorgelend een lofzang op nori vanuit de diepten van zijn oceaan. Dus: neem gerust nóg zo'n rijk belegd schuldvrij toastje en zing gezellig met hem mee. Een beter voorbeeld van een win-winsituatie kan ik nu even niet bedenken.

Weinig zicht, maar wel zichtbaar

Door **Arnold de Meijer** Fotografie **Kevin Bekkering**



De stem van Jan Kooistra (60) klinkt menig luisteraar van OOG Radio vertrouwd in de oren. Ruim vier jaar presenteert hij samen met collega Remco het ochtendprogramma. In 1994 werd een oogziekte bij hem ontdekt. Met zijn rechteroog ziet hij niets, met zijn linker slechts 44%. Zijn werk als administratief medewerker bij wegenbouwbedrijf Heijmans kon hij niet meer doen. Hoewel hij weinig zicht heeft, wilde hij zelf wel zichtbaar blijven. Tijd voor wat anders dus.

‘Diepte kan ik niet onderscheiden’, vertelt Jan aan tafel in zijn huis. Geen behang aan de wanden, maar elk muurtje bedekt met cd-kasten vol duizenden discs. ‘Als ik koffie inschenk in een glas, ligt er net zoveel koffie naast het glas als erin.’ Al snel kwam ik in contact met Visio, een begeleidend orgaan voor blinden en slechtzienden. Via via werd ik uitgenodigd voor een gesprek bij de ziekenomroep van het AZG (Academisch Ziekenhuis Groningen, het huidige UMCG). Al gauw (1999) presenteerde ik een programma over klassieke muziek. Wij registreerden daar klassieke concerten. Was leuk, maar ik vond het leuker om erover te praten.’

Wat kan ik wel

‘Ik had en heb een enorme drive om overal het maximale uit te halen. In korte tijd werd ik bij alles betrokken. Kijk, mijn beperking is lastig. Een hoop dingen kan ik niet meer. Vroeger heb ik gezongen, maar dat kan niet meer. Ik kan de noten niet lezen, laat staan dat ik de aanwijzingen van de dirigent kan volgen. Ook fotografeerde ik, maar ook dat moest ik loslaten. Omdat ik mezelf het gevoel wil geven dat ik me nuttig kan inzetten, focus ik me niet op de dingen die ik niet meer kan, maar op de dingen die ik wel kan. Daar wil ik vervolgens het maximale uit halen. Mijn gehoor is bijvoorbeeld met sprongen vooruitgegaan en dat is heel gemakkelijk bij het luisteren van klassieke muziek.’

Vermaak met klassieke muziek

‘Ik heb stapels papieren over wat wel en niet kan. Daar heb ik nooit naar gekeken. Ik kijk naar wat ik wil en wat ik nodig heb om dat toch op mijn manier te realiseren. Ik wil mensen vermaken met klassieke muziek en mijn kennis >>>



en kunde daarover. Mijn passie voor deze muziek wil ik graag delen. Zo heb ik bijvoorbeeld op roze zaterdag een programma gemaakt over homoseksuele componisten en gelardeerd met uitspraken van hen. Prachtig om te doen.’ Jan illustreert zijn verhaal met een lijstje op zijn computer. Als hij het bestand opzoekt, zit hij met zijn neus bijna tegen het scherm aan.

Haren FM

‘Via Haren FM ben ik in de klassieke muziek gerold en erin blijven hangen. Ik wilde steeds meer weten, en hoe meer je weet hoe interessanter het wordt. Overigens heb ik samen met Ernst Krol, Haren FM organisatorisch op poten gezet. Ik had daar een programma met klassieke muziek en kerkmuziek.’

OOG

‘Bij OOG ben ik begonnen als bureauredacteur, daarna nieuwslezer en zo rol je erin. Vier jaar doe ik nu het ochtendprogramma en ik hoop nog jarenlang achter de microfoon te zitten. Waar ik ook nog aan moet werken is mijn interviewtechniek. Ik heb weliswaar slecht zicht, maar door het delen van mijn kennis en passie voor klassieke muziek hoop ik daardoor zichtbaar te worden. Waar het om gaat zijn mijn kwaliteiten als programmamaker, niet het feit dat ik zo slecht zie. Als mensen zeggen dat iets niet kan, heb ik de neiging om ze van het tegendeel te overtuigen: “Ik zal jullie laten zien dat het wel kan”. Dat is mijn aangeboren strijdbaarheid. Ik ben een heel rustige persoon en kan alles met het bekkie af, maar kom niet aan mijn dierbaren.’ ♦



WERK IN UITVOERING

Vlnr: Mark Krug, Raymond, John Winters

MUURSCHILDEREN BIJ PURA VIDA

Door Arnold de Meijer Fotografie Mark Timmerman

Mark Krug (49), begeleider bij Pura Vida, een instantie die in dagbesteding voorziet, is een muurschilderproject begonnen. Rode en roze monsters, knalgele flatgebouwen en blauwe vlakken wisselen elkaar af. Een eindresultaat waaraan iedereen zijn bijdrage heeft geleverd.

‘Nadat ik Minerva gedaan had, kon ik aan de slag als grafisch vormgever, maar dat was niet mijn ding. Daarna heb ik restauratiewerk gedaan, in een kringloopwinkel kastjes gepimpt en ben ik daarna in de zorg terechtgekomen.’

Collectief schilderen

‘Als begeleider bij Pura Vida kan ik kunst met hulpverlening combineren. De opzet van de creatieve club is om mensen een plezierige dagbesteding te bezorgen. Samen met Linda, een andere begeleider, zijn we het muurschilderproject begonnen. Ik werk niet met klanten, ik heb alleen maar mede-kunstenaars om mij heen. En het werkt fantastisch. Het vergroot het zelfvertrouwen en het zelfbeeld wordt positiever. Het is een soort collectief schilderen. Mensen leren een aantal technieken, leren samenwerken en ervaren dat zij meer kunnen dan ze dachten. Een jongen wilde niet meedoen, want “dat kan ik toch niet”, meende hij. Ik heb mijn handen voor zijn ogen gedaan en hem laten schilderen. Een paar dagen later pakte hij uit zichzelf de kwasten en leverde een bijdrage aan de muurschildering. Bijna iedereen deed mee.’

Ik doe ertoe

‘Ik stuur niet of nauwelijks. Het is een manier van uiten. Bovendien werkt het ontspannend of zoals Raymond, een van de schilders zei: “Ik word hier rustig van”. Toen we de ruimte officieel openden, zag je de trots van de medekunstenaars. Het gevoel van “ik doe ertoe” maakte hen trots op zichzelf.’

Leuke dagbesteding

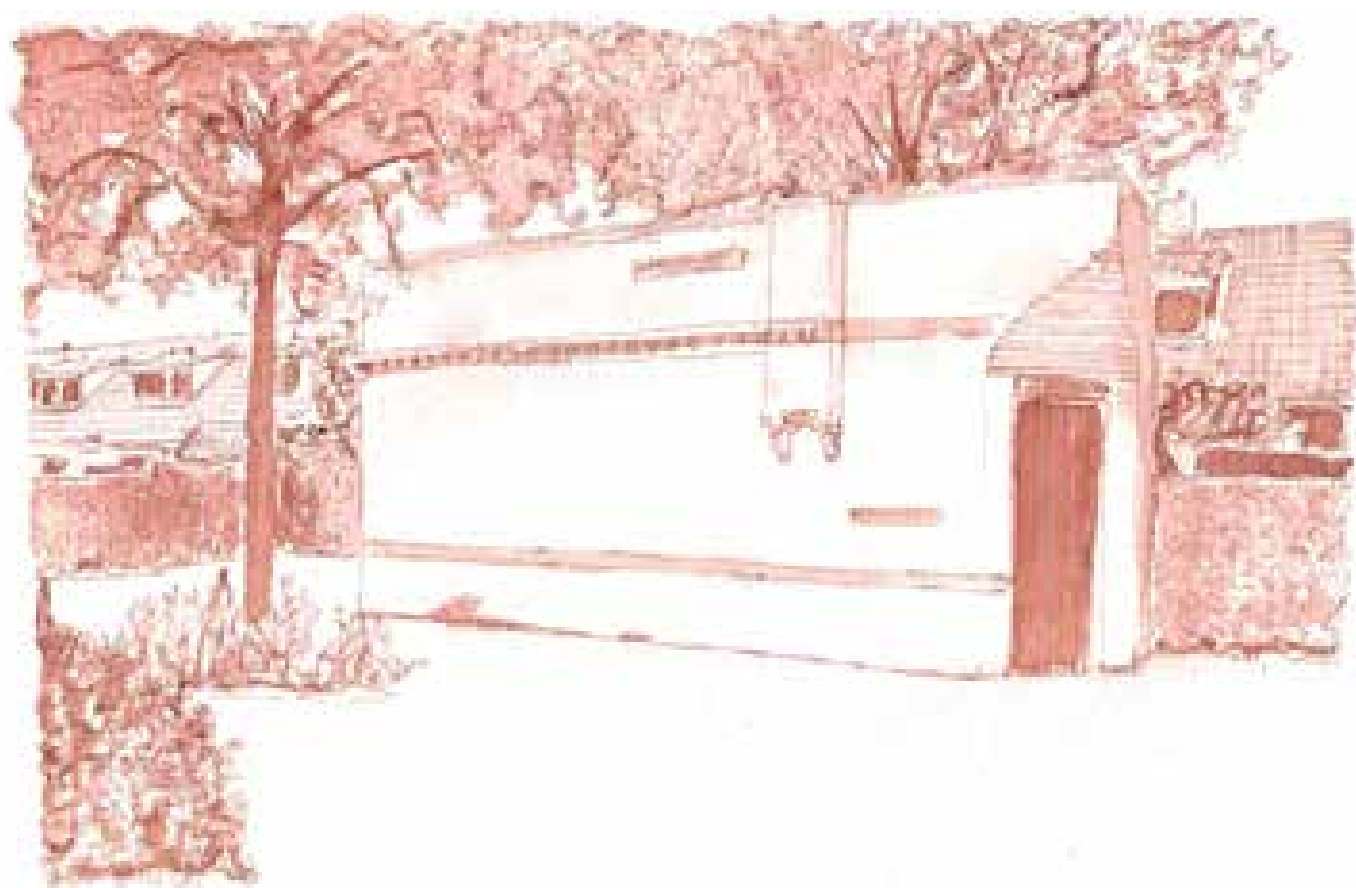
‘Het belangrijkste is dat zij het leuk vinden’, vult John Winters, samen met zijn vrouw Joke, initiatiefnemer van Pura Vida, aan. ‘Wij voorzien in een leuke dagbesteding, werk en vooral gezelligheid. Als mensen aangeven wat zij leuk vinden, dan proberen wij daar een dagbesteding bij te vinden. Eigenwaarde en ontplooiing staat centraal en NIET het opleven naar verwachtingen waar toch niet aan voldaan kan worden. Wij hebben geen klanten. Dit zijn mijn collega’s en medewerkers en misschien wel het belangrijkste: we zijn altijd gelijkwaardig. Als je hier komt heb je geen dossier. Wij bieden duidelijkheid en variatie. Hier kun je onbepert jezelf zijn.’

De muurschildering heeft daar zeker aan bijgedragen. ‘Iedereen kan zich op zijn eigen manier uiten en wordt daar niet op beoordeeld. Nee, ook hij heeft een bijdrage geleverd en mag daar trots op zijn’, aldus Mark.

KUNST OP STRAAT

Transformatorhuisje

Door **Eddy Sikma** Illustratie **Edwin Spoelstra**



Momenteel wordt de Hollanderwijk in Leeuwarden gerenoveerd. Groningers en Drenten die weleens op Leeuwarden reizen, vanzelfsprekend per spoor, zullen vermoedelijk deze wijk herkennen. Pal ten zuiden van het station ligt deze buurt.

Kenmerkende architectuur. Een in Friesland (toentertijd) bekende architect, te weten W.C. de Groot, heeft in de jaren 1914/1915 de wijk ontworpen. Een karakteristiek stukje architectuur dat wonder boven wonder in zijn geheel bewaard is gebleven.

Een aantal jaren terug is het niet alleen op de Rijksmomentenlijst geplaatst, maar ook aangewezen als beschermend stadsgezicht.

177 woningen in totaal, verspreid over een zevental straatjes in een aan de art déco verwante stijl, weliswaar in een volkse variant. Niettemin een unicum. Overigens heeft de naamgeving niet te maken met het gewest Holland. Nee,

de buurt is vernoemd naar Jacob Hollander, een boer die de landerijen tot 1914 in zijn bezit had en hier een boerderij bestierde.

Nu het kunstwerk.

Het transformatorhuisje midden in de wijk was eigenlijk een dissonant. Alleen al qua kleur. Gele steen, jaren '70, in de baksteenbouw van warmrode/bruine steensoorten. De monumentaal werkende kunstenaar Walter Baas heeft een kunstzinnige wand ontworpen, die op de toegangsdeuren na, min of meer voor de gevel is geplaatst. Van de lelijkheid zie je niets meer. De kenmerkende elementen van de architectuur van De Groot zijn erin verwerkt. Een origineel idee.

Voor onze Groningse en Drentse lezers die bij de aansluiting op het Leeuwarder station een uurtje moeten overbruggen: loop eens even door dit wijkje. Ongetwijfeld komt u het kunstwerk tegen.



KIESPIJN

Door **Saffira Rijkee**

Daarnet had ik een interview met een vliegende slang. Mijn broertje had een interview met hem gelezen, maar daarna had hij alleen maar meer vragen. 'Dat kan ik beter', zei ik vol zelfvertrouwen. Dus ik toog naar zijn grot, waar de slang door de lucht schoot en mij probeerde te bijten terwijl ik hem vragen probeerde te stellen. Ondertussen zaten beide dochters ineens op mijn oude basisschool en trof ik jongste dochter daar kaalgeschoren aan omdat mijn moeder haar nieuwe haarkleur niet mooi vond. En iemand tikte met een houten pin en een houten hamertje héél hard tegen de onderkant van mijn kies.

Ik schrik wakker. Mijn wang klopt. We zijn onderweg naar huis vanuit Noorwegen, waar we een fijne vakantie hebben gehad in de bergen. Helaas koos de zenuw in mijn kies, die al maanden sluimerde en al een paar dagen zeurde, er gisteravond voor gillend gek te worden. Zulk soort dingen gebeuren nou altijd in het weekend, op Zweedse hotelkamers.

Mijn hersenen kunnen goed fantaseren maar als ik ziek ben en koorts heb, helemaal. Twee jaar geleden lag ik na een weekend "buikgriep" op zondagavond ineens op de spoedeisende hulp waarna ik direct in het ziekenhuis mocht blijven omdat mijn blindedarm bleek te zijn gesprongen. Die eerste nacht in het ziekenhuis (ik moest vier nachten blijven), was een heel bijzondere. Zo zag ik in mijn buik zwart prikkeldraad krioelen, dat ik met heel veel wilskracht in gouden bloemen veranderde. Achter mijn hoofd stond lange tijd een vrouw blauw licht uit te stralen. Dat is vast in mijn voordeel geweest, hoorde ik later van de vrouw in het bed tegenover mij. Die eerste nacht kende ik haar nog niet, maar ik hoorde haar wel de hele nacht kermen van de pijn. Ze beviel voor mijn ogen van een gigantische cartoonbaby.

Twee dagen in een warme auto zitten met twee vermoeide dochters op de achterbank en eeuwigdurende wegwerkzaamheden in Duitsland is normaal al niet superleuk, maar met een kloppende kies is het nog net iets minder. We doen spelletjes om de boel een beetje rustig te houden. Jongste dochter en ik "Komkommeren": we moeten een werkwoord raden en in plaats van dat woord zeggen we komkommer. Mijn woord is "lezen" en dochter is er al achter dat ik héél graag komkommer en héél vaak komkommer. Zelfs in bed.

'Eten!' roept ze triomfantelijk uit.

Bijna goed. Maar nu even niet.

S
T
O
P

D
E

T
I
J
D



GOED WERKGEVERSCHAP

“HET VERZAMELEN VAN GOEDE MENSEN”

Door **Wietske Aupers** en **Edwin Spoelstra** Fotografie **Sam Rentmeester**

Jacco Vonhof (55) is voorzitter van MKB-Nederland. Tijdens de corona lockdowns was hij vaak prominent op televisie, opkomend voor ondernemers. Jacco behartigt de belangen van het midden- en kleinbedrijf en is eigenaar van Novon, een groeiend schoonmaakbedrijf dat al niet meer onder de definitie MKB valt. Als glazenwasser begonnen en nu ‘adviseur’ van de overheid. Een ondernemer met een sociaal hart!

De studie rechten in Groningen was niet aan hem besteed. “Noodgedwongen” begon Jacco zijn loopbaan als heftruckchauffeur bij een kruidenfabriek. Als bijbaantje maakte hij tijdens zijn studie al kantoorpanden schoon en daarmee ging hij verder aan de slag. Glazenwasser vond hij het meest sexy onderdeel van de schoonmaak business, hij kocht gewoon een ladder en nam geleidelijk goede mensen in dienst. Het ondernemersaadje was geplant en het sociaal ondernemerschap kreeg een gezicht!

Groei

Zijn schoonmaakbedrijf is qua grootte uitgegroeid tot nummer zeven in de schoonmaakbranche in Nederland. Hij wist al heel snel wat hij wilde met zijn bedrijf, maar vooral waar zijn ambities lagen: groeien in alle facetten van het ondernemerschap. ‘Ik ben vooral lui’, zegt Jacco en doelt daarmee op het feit dat hij zich, met name concentreert op de zaken waar hij goed in is en die passen bij zijn persoonlijke eigenschappen. Ondernemen is volgens Jacco heel goed weten wat je ambities zijn. Terugkijkend zegt hij dat hij een aantal goede beslissingen heeft genomen op juiste tijdstippen, maar een zekere mate van geluk speelde ook mee.

Bestuurder of ondernemer

‘Met het ondernemerssucces komen de bijbanen’, vertelt Jacco. Voorzitter of bestuurder bij een voetbalvereniging was niet zijn ambitie. Opkomen voor zijn beroepsgroep wel! ‘Toen ik werd gevraagd om voorzitter te worden van MKB-Nederland, antwoordde ik ja’, een direct gevolg van zijn succes met Novon. ‘Ik zie mijzelf meer als ondernemer dan als bestuurder. Het gaat er uiteindelijk om je mensen mee te krijgen in een visie of beleid.’ Hij is voornamelijk geïnteresseerd in de dynamiek van een groeiende onderneming, van zzp’er tot een schoonmaakbedrijf met 5000 goede werknemers. Het is volgens hem belangrijk om zaken uit handen durven te geven aan de mensen met meer kennis en kunde. ‘Wanneer de oplossing van een bedrijfsprobleem door mij moet worden aangedragen, kijkt iedereen naar mij en gebeurt er niks. Door het aantrekken van goede mensen kan ik lui zijn en focussen op de zaken waar ik goed in ben.’

Sociaal ondernemen

Jacco’s keuze voor de schoonmaakbranche was de eerste stap naar sociaal ondernemen. ‘Voor heel veel mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt is schoonmaken de eerste stap om weer aan het werk te gaan.’ Daar heeft hij er dus veel van in dienst. Sommigen van hen hebben begeleiding nodig en daarom heeft Novon eigen coaches in dienst die deze mensen extra ondersteunen. ‘We hebben bijvoorbeeld werknemers met een autismespectrumstoornis en dan is extra begeleiding belangrijk.’ Hij probeert altijd oog te hebben voor de menselijke maat. ‘Onze overheid en regelingen zijn soms hard voor mensen die een fout maken en drijven sommige mensen naar de armoedegrens toe.’ Hij vindt het daarom belangrijk dat bedrijven een sociaal gezicht tonen. ‘Het mes snijdt bovendien aan twee kanten: Doordat Novon oog heeft voor haar werknemers gunnen onze opdrachtgevers ons het schoonmaakwerk en zijn onze mensen gemotiveerd en betrokken.’

Jeugdzorg

Jacco zijn sociaal ondernemerschap werd jaren terug op de proef gesteld bij een regionaal project om 1000 jongeren die uit de jeugdzorg kwamen (ze werden 18) aan een baan te helpen. Novon was bereid om tien van die jongeren in dienst te nemen. ‘Op hun eerste werkdag stond de kantine vol met twintig begeleiders, om te vertellen wat er allemaal met die jongeren mis was en wat ze niet konden. Terwijl je als werkgever juist wil weten wat ze wél kunnen.’ Jacco heeft de begeleiders naar huis gestuurd en is met de jongeren aan de slag gegaan. Het project werd uiteindelijk een groot succes en een van de jongeren die destijds bij Novon is begonnen, is nog altijd bij het bedrijf werkzaam, inmiddels als coach.

WerkPro

Jacco heeft een tijdje terug een uitgebreide rondleiding bij WerkPro gehad. Veel van de medewerkers bij WerkPro vallen in het profiel van Novon. Jacco: ‘Het concept is goed. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar een baan, en waarde hoeft niet altijd in euro’s worden uitgedrukt.’ Vooral het positieve werkklimaat vindt Jacco erg belangrijk. Het schoonmaakwerk in zijn bedrijf is vaak een opstap naar een andere baan. ‘Die positieve houding proefde ik ook bij WerkPro. De Riepe is een mooi project en biedt mensen op de straat (en achter de schermen) weer kansen. Talent heeft een eerste stap nodig en die mogelijkheden biedt WerkPro ook.’

Vonhof(f)

Jacco Vonhof is geen familie van wijlen oud-commissaris van de Koningin Henk Vonhoff. Anekdotisch vertelt Jacco dat zijn vader Henk heet en dat hij bij de vraag “ben je familie van Henk”, die positief kan beantwoorden. Jacco begon zijn carrière in Groningen met een studie rechten in dezelfde periode dat Henk Vonhoff de commissaris van de Koningin was. De gedeelde noemer met Vonhoff, is zijn VVD-lidmaatschap.

Orde van Oranje-Nassau

Jacco is ridder in de Orde van Oranje-Nassau, maar draagt zijn lintje niet op zijn revers. Hij is wel trots dat zijn werknemers hem hebben voorgedragen. Ook heeft hij het op zijn arm laten tatoeëren. Het is een eer voor hem en de waardering als sociaal ondernemer. Zichzelf niet te veel op de borst kloppend, is hij van mening dat hij de juiste keuzes heeft gemaakt op de juiste momenten. ‘Als ondernemer zou ik graag alle facetten van ondernemen doorlopen zoals Steve Jobs van Apple bijvoorbeeld. Politiek heb ik overigens bewondering voor Mark Rutte, een goede bestuurder!’ ♦



Laat maar komen!

Tekst en fotografie **Ellen Floris**

Op het laatste nippertje wordt mijn afspraak voor een interview gecancelled. Wat nu? De deadline nadert. Als ik 's avonds met mijn Amsterdamse buurvrouw Kim Postma (64) aan een wijntje zit, vraag ik of zij misschien mee wil doen. Ze koopt toch ook altijd De Riepe? 'Ja natuurlijk,' reageert ze spontaan, 'waarom niet?' De volgende dag ploffen we bij haar in de tuin neer. Haar huisje aan de Friese waddenkust staat vlakbij dat van mij. Eigenlijk woont ze op een woonboot in hartje Amsterdam, maar zodra ze kan, verkiest ze de rust van Friesland.

Kim, blond, sterk en stoer, is een vrouw met een groot hart. Dat blijkt niet alleen uit haar spontane reactie, maar ook uit haar levensverhaal. Bijna vijftien jaar hebben zij en haar partner René Wokke pleegkinderen opgevangen op hun boot. Jongeren die in crisissituaties verkeerden. Nadat ze in 2004 een sabbatical hadden genomen om een fietsreis rond de Middellandse Zee te maken en weer aan het werk gaan, komt René in de wereld van Jeugdzorg terecht. Kim: 'Hij hield zich met dossiervorming bezig en kwam vaak met tranen in zijn ogen thuis. Hij las zulke heftige verhalen.' Al snel weten ze: 'We moeten iets doen.' Maar wat? Al googelend komen ze bij opvang voor kinderen terecht, bij wie het thuis niet goed gaat. 'Eén ding vonden we belangrijk: ze moesten zelfstandig zijn. Dus vanaf puberleeftijd zeg maar.' En zo zijn

ze in de loop der jaren voor twintig jongeren een tijdelijk, veilig, thuis geweest. Eerst de weekenden, daarna wanneer het maar nodig was. 'Het was niet altijd even makkelijk, we hebben slapeloze nachten gehad. Maar ook heel veel plezier met en door die kids. Ze hielden ons ook jong.'

Omdat ze hun ervaringen wilden delen, maar ook omdat ze bang waren om de leuke en moeilijke dingen te vergeten, besluiten Kim en René eind 2017 een boek te schrijven over hun pleegzorgjaren: 'Laat maar komen!' Tijdens hun fietstocht door Azië het jaar erop, werken ze aan de laatste loodjes. Helaas heeft René de presentatie van het boek niet meer kunnen meemaken. In Tadzjikistan slaat het noodlot toe. Samen met vijf andere fietsers die ze onderweg zijn tegengekomen, genieten ze van het fantastische landschap. Tot een auto plotseling in volle vaart op de groep inrijdt. Het blijken IS-strijders te zijn. 'Met bijlen en messen kwamen ze uit de auto', vertelt Kim. Een slachtpartij volgt. Vier mensen overleven het niet, waaronder René. 'Ik heb alles gezien. Echt alles. Ergens zat een engeltje op mijn schouder waardoor ik het heb overleefd.' Zeer zware jaren volgen, Kim heeft diverse therapieën gevolgd om de gruwelijke beelden het hoofd te bieden. Nu, zes jaar later, heeft ze haar leven weer op de rails. 'Ik kan weer genieten, ontzettend lachen, ik voel me eigenlijk gewoon weer de oude positivo.' Ze is naar

eigen zeggen onbezonnen en nergens bang voor. Altijd geweest. En nog steeds. 'Ik was bang dat ik dat kwijt zou raken, maar dat is dus niet gebeurd.'

Na jarenlang bij het academisch ziekenhuis in Amsterdam in de ICT te hebben gewerkt, is Kim sinds vorig jaar met vroegpensioen. Ze geniet van haar vrijheid. De drang om weg te gaan, te reizen, het onverwachte tegemoet te treden, is groot. Lachend: 'Stiekem droom ik ervan om alles achter me te laten en er gewoon met de fiets of een klein bestelautootje vandoor te gaan, de wijde wereld in. Nooit meer ergens terugkomen.' Ik hoop maar dat het zo'n vaart niet zal lopen. Mijn Amsterdamse buurvrouw is er een uit duizenden. Een grote aanwinst voor de Friese Mienskip aan de dijk.

Treurig

Het is maar goed dat het stationsgebied in Groningen op dit moment grondig wordt verbouwd, want het was niet best. Zo bijzonder de monumentale hal van binnen is, zo treurig is het er buiten. Groningen is de zesde stad van Nederland, maar tussen twee belangrijke visitekaartjes - naast het stationsgebouw ook het Groninger Museum - is het huilen met de pet op.

Zo is er geen enkele stad in de hele wereld waar je het station betreedt of verlaat via twee tochtige zij-ingangen. Het zijn niet eens ingangen, maar loze ruimtes waar je toevallig langskomt. Van de monumentale Groningse boerderijen is het bekend dat het prestigieuze voorportaal in het voorhuis alleen bij hele speciale gelegenheden werd gebruikt, maar de zijdeur in het complex was in ieder geval ontworpen, ingetekend en gebouwd en kon daarom open en dicht!

Ook het boven lege en onder lage Stadsbalkon draagt niet bij aan een stedelijk stationsgevoel. De flappen aan weerszijden zijn als dode hoeken, waarachter het statige hoofdgebouw bijna verdwijnt. Op het plein is nooit enige actie en in de bovenhoek staat het Peerd van Ome Loeks treurig te verpieteren tussen de wachtende taxi's en volle fietsenrekken. Stalen hekken op het balkondak snijden de toegangsdeuren van het hoofdgebouw af, waardoor het in de twee windgangen alleen maar drukker wordt. Om bij die monumentale boerderij te blijven: de voordeur werd weliswaar zelden gebruikt, maar was in ieder geval nooit afgesloten van het erf met een mestvaalt, moestuin of schuur!

En dat is nog lang niet alles. De groen en blauw uitgeslagen overkapping voor het UWV-gebouw is van een immense treurigheid. Het treurige wordt versterkt door de glazen uitsteeksels in hetzelfde gebouw, die misschien heel grootstedelijk moeten lijken, maar als blikvanger ronduit slecht voor de geestelijke gezondheid zijn. Kantoorgebouwen daar weer naast zijn als kubistische frommelhopen nabij genoemde visitekaartjes eveneens van een zeldzame treurigheid. Het feit dat er maar één zebrapad is om reizigers naar de stad te geleiden is ook treurig, want vermoeide reizigers zijn na aankomst altijd gedwongen te wachten voor het lokale scheurverkeer. Van alle steden in de hele wereld geeft alleen Groningen de voetganger geen vrije doortocht naar de binnenstad. Treurig!

Ben ik dus treurig gestemd? Geenszins! Aan het einde van de treurnis is er altijd licht. Het gaat om geloven en niet om eerst zien. Mopperen is goed, want dan is het hart vol liefde.

JAAP KROL





EVEN VERDWOENEN

Impressie van een stilteweekend

Tekst en fotografie **Judith Lechner**

Midden in de zomer verdween ik even in het Drents Friese Woud. Ik volgde een stilteweekend in Elsloo. Spannend, want durf ik wel stil te zijn? Ik ga het onderzoeken door te mediteren, te schrijven en te wandelen tijdens een stilteweekend in Zencentrum het Drents Friese Woud.

Het centrum ligt op een prachtige groene plek tussen de velden. De groep bestaat uit vijftien mensen. Bij aankomst zoekt ieder op het terrein zijn draai. Men zet zijn tent op of installeert zich in een van de buitenbedden die op het

terrein staan. Omdat we elkaar niet kennen wordt er niet veel gepraat. Als we samenkomen beginnen we met een schrijfpdracht en daarna zijn we officieel allemaal stil. En het blijft heel lang stil, op hier en daar wat fluistergesprekjes na. We zijn stil tijdens het tandenpoetsen, tijdens het ontbijt, tijdens de pauze en de lunch tot het einde, twee dagen later.

Voelen

Wat doet de stilte met me? Word ik er rustig van? De sociale druk om te praten valt helemaal weg en dat bevalt me wel. Ik kan beter opmerken wat er in mij gebeurt. Mijn gedachten

meanderen en ik voel goed wat er in mij is. Het is roerig in mij, maar niemand bemoeit zich met me. Ik ben een beetje onzichtbaar geworden. Tjonge, ik vind het fijner dan ik dacht.

Horen

Een mooie bijkomstigheid is dat het heerlijk weer is. In een open tent komen we samen. En omdat we stil zijn, hoor ik de hele tijd al het andere leven om mij heen. Zoemende bijen, een voorbijrijdende fietser op de weg naast het centrum, in de verte een koekoek, koerende duiven, keukengeluiden.

Zien

Kijken, ook een zintuig dat nu goed aan bod komt. Ik heb de tijd om met aandacht te zien. Mijn oog valt op allerlei kleine tafereeltjes. Een mooie compositie, een bloeiende bloem, een bijzondere lichtinval, iets dat waait in de wind. Allemaal kleine kadootjes waar ik in de drukte van alledag zomaar aan voorbij zou lopen.

Wat zou het goed zijn om eens wat vaker stil te zijn. Zintuigen en opmerkzaamheid worden wakker geschud. Het leven wordt niet saaier, maar krijgt kleur! Onzichtbaar zijn is op deze manier erg levendig. Wat een geluk dat ik hier op deze plek even kon verdwijnen!

Iedereen verlangt naar heelheid

Rob Eckhardt is sensei (zenleraar) en verbonden aan het Zen Centrum Amsterdam. Zijn leraar was Nico Tydeman. Rob vertelt dat hij door het mediteren heeft geleerd minder lang te blijven hangen in gedachtes, dat hij flexibeler is geworden. 'Daarbij', zegt hij lachend, 'neem ik mezelf niet zo vreselijk serieus meer.' Rob hoopt dat mensen die naar het zencentrum komen door iets geraakt worden wat hen niet

meer loslaat. Ook al weten ze niet wat het is. Dat aangeraakt worden is volgens Rob het verlangen naar heelheid. 'En wellicht', vervolgt hij, 'gaan mensen daarna thuis mediteren of zoeken ze een leraar.'

Levensenergie hervinden

Selinde de Vogel werkt als therapeut en als cursusleider creatief schrijven. Ze werkt bij het Boswijk Instituut in Doorn, waar ze samen met Rob ook meditatieve aandachtsgedagen verzorgt. Ze is opgeleid door Christine de Vries. Zelf schrijft ze al jarenlang elke dag. Selinde ervaart in het reflectieve schrijven dat je bij tegenslag nog steeds leven vindt. Door te schrijven laat je het licht schijnen op wat donker en verborgen is. Het is een manier om je levensenergie te hervinden. 'En', zegt ze ook, 'ik vind mezelf altijd leuker na het schrijven.' Selinde geeft kleine oefeningen die mensen makkelijk kunnen meenemen en toepassen in het dagelijks leven.

Leef!

Rob en Selinde werken samen aan dit programma sinds 2016. Het weekend 'Zit, schrijf en verwonder' wordt eenmaal per jaar in de zomer bij Zencentrum het Drents Friese Woud in Elsloo aangeboden. Op de vraag wat mensen ervaren in het programma, antwoordt Rob: 'Bevrijding.' Selinde vult aan: 'Mensen komen tot leven.' Ze houden ervan wanneer mensen een beetje in de knoop raken. Dan gebeurt er iets en worden gewoontepatronen doorbroken. In de stilte van het programma wordt ieder op zichzelf teruggeworpen. Rob zegt: 'Het ontploft in je gezicht.' Hij kijkt er ondeugend bij. Op de vraag om het programma in één woord samen te vatten antwoorden ze: 'Leef!' ♦

Allemaal kleine kadootjes

Onderstaand gedicht schreef deelnemer Hans Heijnen tijdens het weekend.

**De sleutel van de stilte is omgedraaid
Mijn ziel is hierdoor aangeraakt
Weemoed en heimwee vallen op zijn plaats
De sleutel van de stilte is omgedraaid
Verlangen klopt aan de deur
Mijn stem geeft tijd en ruimte kleur
Mijn ziel is hierdoor aangeraakt
De sleutel van de stilte is omgedraaid**





Vlnr: Nellian, Agnes, Janet

Uitvaart met zorg

Door Karel Lucidore Fotografie Chanon Wongphim

In Thesinge en Groningen staan de vier vrouwen, Nellian, Agnes, Janet en Carlijn, klaar voor iedereen die met de dood in aanraking komt. Of men stervende is of voor nabestaanden, Lotus uitvaartverzorging en -begeleiding is er voor hen die een baken behoeven in die ingewikkelde tijden.

Dertig jaar geleden werd Lotus opgericht door Nellian met het doel en de wens om uitvaarten persoonlijker en met meer aandacht in te richten, dat was in die tijd namelijk wel anders.

‘De kistdragers kende ik niet, wat moeten die mensen bij mijn oma?’, vertelt Nellian over de uitvaart van haar grootmoeder, waar voor haar een bepaalde onpersoonlijke sfeer hing. Dit motiveerde haar om zich in te lezen over het onderwerp uitvaart.

Toen ze later als docent een leerling verloor en merkte hoe de uitvaartverzorgers voor een zware, serieuze energie zorgden, terwijl de kinderen van zichzelf juist luchtiger waren, wist ze dat het anders kon. De dood heeft openheid nodig en daarom startte ze Lotus, om mensen een persoonlijker uitvaart te gunnen waarbij iedereen zichzelf mag en kan zijn.

“Hoe zie je de weg naar het sterven en wat komt daarna?” is een vraag die het gesprek, tussen het team van Lotus en de

mensen die bij hen komen, opent. Naast de uitvaart zelf, kan men bij Lotus ook terecht voor zorg rondom het sterven. Alles staat in het teken om het licht te kunnen vinden bij een, toch voor veel mensen, zwaar thema.

De zorg die ze verlenen komt voort uit het zoeken naar wat passend is. Hoe kunnen zij in dienst staan bij het levenseinde? Het proces is intiem en de vrouwen van Lotus hebben oog voor alle betrokkenen. Openheid, licht zoekend en het gesprek aangaand, dat is waar Lotus zich hard voor maakt en zacht voor blijft.

Die blik op de maatschappij is ook waarom ze sponsors zijn van De Riepe. ‘We willen niet bij een tijdschrift horen waar we het niet mee eens zijn’, zeggen ze en de missie van De Riepe komt overeen met de instelling en doelen van Lotus. Beiden zoeken ze naar het menselijk bewustzijn, de waarachtigheid en de helderheid.

Nellian, Agnes, Janet en Carlijn zijn dankbaar dat ze hun levensvisie tot werk hebben kunnen maken. De zorg die ze dragen voor hun medemens is meer dan werk alleen, het is ook een manier van leven.

Dat is wat hun organisatie krachtiger en opvallender maakt.

STRIP



Door Robby Bakker

Hersenkruker "zoek De Riepe"

Door Robby Bakker



HOROSCOOP

Illustratie Rita Dalal

Steenbok 22 december - 20 januari

Luister naar wat het innerlijke onthult. Accepteer je gevoelens zoals ze zijn, zonder deze te veranderen of te onderdrukken. Je bevindt je midden in een transitie. Het is een brug die je alleen over moet steken. Deze verschuivingen zullen je op één lijn brengen met je doelen.

Waterman 21 januari - 19 februari

Spirituele groei gaat vaak gepaard met geworstel. Als dit in jouw geval waar is, richt je blik dan binnenwaarts terwijl je overgave en vertrouwen uitoefent. Bedenk dat ieder einde de belofte van een nieuw begin met zich meedraagt. Je wordt op meer manieren ondersteund dan dat je voor mogelijk houdt.

Vissen 20 februari - 20 maart

Je bevindt je op een punt in je leven waarop je begrijpt dat je niet perfect hoeft te zijn. Vrijheid schuilt in de ruimte die je jezelf schenkt om te groeien in een tempo dat comfortabel is. Je verdient dezelfde compassie en vriendelijkheid als degenen die jou nauw aan het hart liggen.

Ram 21 maart - 20 april

Vreugde, plezier en comfort zijn jouw sleutelwoorden deze tijd van het jaar. Omring jezelf met mensen en dingen die je een warm gevoel geven. Plan activiteiten die vreugde opwekken. Jouw geluk is besmettelijk en zal iedereen om je heen verheffen. Jouw eigen gemoed zal het pad verlichten dat je bewandelt.

Stier 21 april - 20 mei

Keer terug naar het heden en laat het verleden rusten. Afstemmen op je zintuigen is een goed begin. Concentreer je 's ochtends op de geur van je koffie, de muziek op de radio of de aanblik van de zon. Dit zijn je mentale paletreinigers - het leven vindt in het heden plaats.

Tweelingen 21 mei - 21 juni

Als je met een uitdaging of een situatie wordt geconfronteerd die onoverkomelijk lijkt, probeer er dan vanuit een ander gezichtspunt naar te kijken. Vraag jezelf af wat je van deze ervaring kunt leren. Gebruik deze tijd om na te denken en je gedachten te verzamelen. Het gaat om de reis, niet om de bestemming.

Kreeft 22 juni - 22 juli

Dit is jouw tijd om te schitteren, je hebt het potentieel om goud te winnen. Het thema 'balans' komt ook naar voren. Laat je innerlijke landschap net zo rijk en levendig zijn als je externe wereld. Geef prioriteit aan mindfulness, meditatie of yoga en andere activiteiten die je geest aanvullen.

Leeuw 23 juli - 23 augustus

Je gaat met een gevoel van kalmte door het leven, omdat je weet dat je wordt ondersteund in het proces van genezing en evolutie. Bovendien ondergaan jouw interpersoonlijke relaties een verschuiving. Vertrouw erop dat je een grotere mate van evenwicht zult ervaren in dit aspect van je leven.

Maagd 24 augustus - 22 september

Het zijn jouw gedachten die je realiteit creëren. Met andere woorden: wat jij je onderbewustzijn vertelt is wat je terug gespiegeld ziet in jouw leven. Observeer de tegenstrijdige overtuigingen die je in de weg staan. Door eenvoudigweg verankerd te zijn in het moment breng je diepgaande veranderingen teweeg.

Weegschaal 23 september - 22 oktober

Neem de tijd om te beseffen hoe ver je bent gekomen, Weegschaal. Door een blik in de achteruitspiegel te werpen, zie je wat wel en niet voor je gewerkt heeft in het verleden. Evalueer je strategieën opnieuw. Welke aanpassingen kun je implementeren om betere resultaten te garanderen? Stel jezelf open voor nieuwe ideeën en inspiratie.

Boogschutter 23 november - 21 december

Verraad, vooral van iemand die je vertrouwt, kan zeer verontrustend zijn. Sta jezelf toe jouw emoties te voelen - woede, verdriet, verwarring. Het is belangrijk om te erkennen en te verwerken wat er aan de hand is, zonder oordeel. Als je niet weet hoe je dit moet aanpakken, overweeg dan meditatie of therapie.



Schorpioen

24 oktober - 22 november

Jouw vriendelijke daden zullen niet alleen anderen verheffen, maar ook een gevoel van vervulling in je eigen leven brengen. Natuurlijk gaat het niet alleen om geven, ontvangen is net zo belangrijk. Sta open voor het accepteren van hulp. Deze balans van geven en nemen zorgt voor positieve energie in jouw leven.

DURF TE ZIEN!

Door **Hannie Poletiek**
Fotografie **Kevin Bekkering**

In iedere basisschoolklas zitten gemiddeld twee kinderen die slachtoffer zijn van seksueel misbruik. Een onzichtbaar, zwaar en altijd aanwezig geheim dat onze aandacht verdient. Marit van Bruggen en Fetzen de Groot vertellen waarom het zo belangrijk is dat dit probleem zichtbaar wordt. >>>

STRAATKLINKERS



Fetzen de Groot is coördinator van het Centrum Seksueel Geweld Groningen-Drenthe. ‘In bijna alle gevallen is de pleger een bekende van het kind. Het probleem is niet de onbekende man die uit de bosjes tevoorschijn komt, maar familieleden of kennissen die kinderen misbruiken en chanteren of intimideren, waardoor het kind er niet over durft te praten en de problematiek onzichtbaar blijft.’ Marit van Bruggen, communicatieadviseur, vult aan: ‘Het misbruikte kind zal er alles aan doen om onzichtbaar te blijven, bang dat het geheim ontdekt wordt. Ze doen goed hun best om vooral niet op te vallen. Daarom ligt de verantwoordelijkheid bij omstanders, niet bij het kind. Zij moeten durven te zien en erkennen dat het probleem er is.’

Fetzen die al bijna vijfendertig jaar werkt aan het terugdringen van seksueel misbruik, schetst de gevolgen van het hebben en houden van een dergelijk geheim: ‘Als ze ouder worden ontdekken kinderen dat het niet normaal is wat hun is overkomen. Erover praten is voor het kind, maar ook voor omstanders niet makkelijk. Als je kinderen vraagt zullen ze negen van de tien keer ontkennen, de tiende keer heb je kans dat ze iets vertellen. De dreiging om het onzichtbare zichtbaar te maken is voor het kind enorm.

Rechtstreeks vragen is dan ook meestal niet de oplossing. Het vermoeden bespreken met andere leerkrachten of professionals kan helpen. Iedereen kan een pleger zijn. Het zijn geen monsters, vaak hebben ook zij veel meegemaakt. Durf te praten over de donkere kant van mensen.’

Wat helpt om het thema bespreekbaar te maken is goede voorlichting. Scholen kunnen daarin hun eigen keuzes maken. Sommigen kiezen voor het lespakket *Lentekriebels*. Marit legt uit: ‘Zo leren kinderen onder andere benoemen wat fijn voelt en wat niet, en om hierover te praten. Het gaat hierbij niet over seks, maar om voorbeelden die aansluiten bij de leefwereld en ontwikkelingsfase van het kind. Zoals: waar voel je “ja” en waar voel je “nee”? Op die manier zijn kinderen nu en later in staat om bewuste keuzes te maken en om te praten over hun gevoelens.’ Welke methode de school ook voor kiest, het is belangrijk dat kinderen naast taal en rekenen ook leren dat ze over geheimen mogen praten.

Disclaimer: Heb jij een nare seksuele ervaring meegemaakt en heb je hulp nodig? Bel: 0800-0188 of chat met het Centrum Seksueel Geweld: www.chatmetcsg.nl

DE RIEPE BUSINESSCLUB

De bedrijven in dit overzicht ondersteunen De Riepe. Wilt u als bedrijf ook bijdragen? Dat kan, neem gerust contact met ons op: 050-5791818 (09:00-13:00 uur).

Aksion	Bewindvoering en inkomensbeheer
Als de zon, tekentherapie	Tekentherapie, opleiding en begeleiding
Bike Centre Dik, Groningen	Van ventiel tot helm
Dagblad van het Noorden, (NDC mediagroep)	Nieuws uit Groningen/Drenthe
De Huismeesters, Groningen	Woningcorporatie stad Groningen
Digno BV, Haren	Informatietechnologie
Doesburg autoverhuur, Groningen	Van sjarband tot aanhangwagen
Dunk	Deskundigheid in de geestelijke Gezondheidszorg
Forum Groningen	Boeken, films en events
Gemeente Groningen SoZaWe	WU is dichtbij
Groningen Seaports	Havendienstverlening
Groninger Kredietbank	Sociale hulpverlening
Kluzzenbedrief Jan	Veur putjederij in en omt hoës
Kompas Zuidlaren	Specialist in financiële zorgverlening
Lotus uitvaart, Thesinge	Uitvaartverzorging en -begeleiding
Metaware BV, Groningen	Cloudoplossingen managementsystemen

New Nexus, Tynaarlo	IT consultancy- en adviesbureau
Noorderlink, Groningen	Vacatures Noord Nederland
Noorderpoort, Groningen	Beroepsonderwijs in Groningen/Drenthe
Old Burger Weeshuis, Leeuwarden	Ontwikkelen op sociaal, cultureel gebied
‘t Oortje Sieraden, Groningen	Oorbellspecialzaak
Praktikos, Assen	Trainingsbureau
Preventief Veiligheidsdiensten BV, Groningen	Gastvrij beveiligen
Rijschool Gerald, Peize	Auto- en motorrijnschool
Rottinghuis aanemingsbedrijf BV, Groningen	Allround bouwbedrijf in het Noorden
Schaap Strafrechtadvocaten, Groningen	Strafrechtadvocatuur
Schilders de Vries, Groningen	Sterk in duurzaam ondernemen
Schone zaken	Slow fashion runs fast to last long
Stichting Terwille, Groningen	Vrij van verslaving
Tandartsenpraktijk De Verbetering, Groningen	Gezond begint in de mond
Willem Rietman Interieur Tynaarlo	Meubiliar op maat

Volgende maand in De Riepe:

Lust en Leven

Trippel trappel trippel trap, de schimmel van sinterklaasje op het dak? Nee, Bert Visschers rode schoentjes gaan nogal rap en dansen zijn muiltjes voorlopig voor de laatste keer. Toch is stoppen niet een woord wat in zijn vocabulaire voorkomt.



En verder:

- Hotspot Hutspot sociaal hotel Rotterdam
- Sint Martinus pelgrimstocht

Deze zal verschijnen rond 1 december 2024

Oplossing hersenkraker van pagina 23



Nu ook op social media

 @de_riepe  @deriepe



Scan mij!

OPVANGINSTELLINGEN

GRONINGEN

GRONINGEN

Dagopvang
Leger des Heils
Spilsluizen 5
9712 NR Groningen
tel. 050-312 21 22
ma, di, do, za, zo 10:30-17:30 uur
wo, vr 10:30-21:00 uur

Twaalfde Huis
Eemskanaal Noordzijde 32a
9713 AB Groningen
tel. 050-579 78 45
Ma t/m vr. 9.30-16.30 uur

Beschermd Wonen (Vast&Verder)
Damsterdiep 267, 9713 EE Groningen

24-uurs opvang
Algemene opvang
Van Heemskerckstraat 75
9726 GH Groningen
tel. 050-599 14 20, www.wender.nl

Hoendiephuis voor jongeren
Noorderstationsstraat 88
9717 KR Groningen
tel. 0591-648 261, www.wender.nl

Wonen Schoolstraat
Woonvoorziening (Beschermd wonen)
Schoolstraat 11
9712 JP Groningen
tel. 0591-648 261, www.wender.nl

LIMOR woonvoorziening Hiddemaheerd
Hiddemaheerd 112
9737 KX Groningen
tel. 0900-4857545
058-215 16 94, www.limor.nl

Nachtopvang
Schoolstraat 9
9712 JP Groningen
tel. 0591-648 261, www.wender.nl
dagelijks 21.00-10.00 uur
zon- en feestdagen van 21.00 tot 11.00 uur
Aanmelden en binnenkomen om te kijken
of er plek is kan vanaf 21.00 uur tot 23.00
uur. Ook kun je maandag t/m vrijdag tussen
10:00 uur en 11:00 uur aan de Schoolstraat 3
langskomen om je aan te melden.

APPINGEDAM
LIMOR woonvoorziening
Vangnetvoorziening Cornelis Albertsstraat
Cornelis Albertsstraat 7
9901 EJ Appingedam
tel. 0900-4857545
www.limor.nl

HOOGEZAND
Wonen Hoogezand
Mansholtstraat 1-a
9602 SB Hoogezand
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

VEELERVEEN
Reïntegratie-centrum
De Spetse Hoeve
Spetsebrugweg 4
9566 TK Veelerveen
tel. 0597- 541 341

VEENDAM
24 uren opvang
LIMOR Woonvoorziening
Burgemeester Bosscherstraat 10
9641 NG Veendam
tel. 0598-615111
www.limor.nl

LEEK
Crisisopvang Leek
Oldebertweg 61
9351 PC Leek, tel. 0900-118 88 81
www.wender.nl

WINSCHOTEN
Dagbesteding Werkpro
Papierbaan 60
9672 BH Winschoten
tel: 059-743 3004

DRENTHE

ASSEN

Kommarin
Maatschappelijke Opvang voor
dak- en thuislozen Assen
Havenkade 16
9403 AH Assen
tel: 088-8393381

Openingstijden:
Dagopvang:
ma t/m vr 10:00-15:00 uur
Nachtopvang:
dagelijks 21:00-09:00 uur

Leger des Heils
Kortdurende opvang en beschermd wonen
Maria in Campislaan 257
9406 JG Assen

EMMEN

Dagopvang
Leger des Heils
Verlengde Spoorstraat 11
7811 GA Emmen
tel. 0591-658 233
Geopend ma t/m vr. 10.30-16.30 uur

Leger des Heils opvang Emmen
Weedingerstraat 204
7822 BK Emmen
tel. 088-065 22 40

Leger des Heils
De Breehof - Beschermd wonen
Zijtak Westzijde 125
7833 BE Nieuw-Amsterdam

HOOGVEEN

Dagopvang
Beukemaplein 14
7906 AK Hoogeveen
ma tm vr. 10.30-16.30 uur

FRIESLAND

DRACHTEN

Wonen Drachten
Stationsweg 118
9201 GS Drachten
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

LEEUWARDEN
Dagopvang
Leger des Heils
De Tuinen 32
8911 KE Leeuwarden
tel. 0900-118 88 81
geopend 10.00-16.00 uur
(woensdag 12.00-16.00 uur)

DAC Leeuwarden
Zuidergrachtswal 15-16
8933 AD Leeuwarden
tel. 0591-648 261
geopend 10.00-16.00 uur
www.wender.nl

Algemene Opvang
Nieuweweg 3
8911 LK Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

d' Ambacht
Cornelis Trooststraat 48
8932 BR Leeuwarden
tel: 058-299 99 30
dambacht@werkpro.nl

Huis voor Jongeren
Huizumerlaan 101
8934 BE Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Zorgopvang
J.H. Knoopstraat 2
8933 GS Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Wonen Hoekstersingel
Hoekstersingel 51-53
8922 AM Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Wonen Bonifatiusplein
Bonifatiusplein 19
8911 JT Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Nachtopvang
Oostergoweg 1 (Wirdumerpoort)
8911 MA Leeuwarden
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

Aanloophuis Leeuwarden
Bagijnestraat 36
8911 DR Leeuwarden
tel. 058-212 72 37
www.aanloophuisleeuwarden.nl

**LIMOR Crisisopvang en
woonvoorziening de Kei**
De Kei 5
8918 AM Leeuwarden
tel. 0900-485 7545
www.limor.nl

ENGWIERUM

Leger des Heils
Beschermd Wonen
Fjellingsreed6
9132 EN Engwierum

BURGUM

Crisisopvang Burgum
Prinses Margrietstraat 63
9251 HB Burgum
tel. 0591-648 261
www.wender.nl

HEERENVEEN

Aanloophuis de Brege
Herenwal 2
8441 AZ Heerenveen
0513-625 926
www.aanloophuisoerdebregel.nl

SNEEK

Sociaal Pensioen Sneek
Lemmerweg 53
8606 AA Sneek tel. 0591-648 261
www.wender.nl

De Herberg
Vier kamers voor dak- en thuislozen,
verblijf maximaal 2 maanden
Kloosterdwarssstraat 3
8603 AG Sneek
Herbergtelefoon: 06-235 415 65

LIMOR Crisisopvang

Gonggrijpstraat
Gonggrijpstraat 9
8607 BD Sneek
tel. 0515-43 08 12
www.limor.nl

Beeld je in ...

Door **Hannie Poletiek** Illustratie **Iris Slood**

Sluit je ogen en beeld je in ...
Je woont 3 hoog bij je vriendin
Je eigen huis ligt in puin
Bomscherven nog in de tuin
Je echtgenoot vecht aan het front
De situatie is verre van gezond

Sluit je ogen en beeld je in ...
Je bewoont 1 kamer met het hele gezin
De kinderen zijn getraumatiseerd
Van de jongste is het been geamputeerd
Ze kunnen niet naar school of sport
Want alle activiteiten zijn opgeschort

Sluit je ogen en beeld je in ...
Je moet vluchten met je gezin
Je dorp is ingenomen door de vijand
Je moet vluchten naar een ander land
Met alleen een tas vol kleren
Een klein busje zal je transporteren

Sluit je ogen en beeld je in ...

